

Aleg. 87.

Sprawozdanie

komisji bankowej o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie gwarancyi kraju za dopełnienie zobowiązań, wypływających z I. emissyi obligacyi komunalnych Banku krajowego w sumie 5,000.000 zł.

Wysoki Sejmie!

W uchwalonym dnia 9. Października 1878. projekcie do ustawy, Sejm po raz pierwszy wypowiedział zamiar stworzenia kredytu dla gmin i powiatów za pomocą funduszków krajowych. W moc tej ustawy, sankcyonowanej dnia 22. Maja 1880. Sejm upoważnił Wydział krajowy do zaciągnięcia pożyczki w kwocie pół miliona, w celu ulepszenia drobnego kredytu w kraju, a w §. 2. c, orzekł, iż z funduszu uzyskanego za pomocą tej operacyi kredytowej mają być dawane pożyczki powiatom, pod ich gwarancyą, na udzielanie pożyczek Towarzystwom zaliczkowym, powiatowym kasom oszczędności i powiatowym kasom pożyczkowym, lub na zakładanie takich instytucyj.

Wskutek tej uchwały Wydział krajowy zwołał dwie ankiety i na podstawie obrad przeprowadzonych w tych ankietach wniósł następnie do Sejmu projekt utworzenia krajowego zakładu kredytowego, do którego zakresu działania miało także należeć udzielanie pożyczek powiatom i gminom.

Na podstawie tego projektu i wniosków komisji bankowej Sejm dnia 21. Października 1881. uchwalił zarys Statutu Banku krajowego, i do zakresu działania tego Banku zaliczył także udzielanie pożyczek gminom, powiatom, kasom oszczędności, kasom pożyczkowym gminnym i powiatowym, stowarzyszeniom zaliczkowym i innym, opartym na ustawie z dnia 9. Kwietnia 1873., oraz kołom kredytowym, a to na skrypta notaryalne.

Tą samą uchwałą Sejm upoważnił Wydział krajowy do wydania Statutu dla Banku krajowego, do przeprowadzenia rokowań z c. k. Rządem celem wyjednania zatwierdzenia Statutu, do wydania postanowień wykonawczych oraz instrukcyi i do wprowadzenia zakładu w życie.

W moc tego upoważnienia i w rozwinięciu uchwały sejmowej Wydział krajowy ułożył §. 39, 40 i 41 Statutu Banku krajowego.

W §§. 39. i 40. jest mowa tylko o pożyczkach, które w dziale interesów bankowych, a więc w gotowiznie, na akta notaryalne udzielane być mają gminom, powiatom i instytucjom kredytowym, tym ostatnim zaś bądź to za poręczeniem gmin i powiatów, bądź też bez takiego poręczenia.

§. 41. postanawia, iż na podstawie pożyczek udzielonych powiatom i gminom, a więc z wykluczeniem pożyczek udzielonych za poręczeniem tylko gmin i powiatów, Bank krajowy może wydawać obligacye komunalne, i że za opłatę procentów i spłatę kapitału tych obligacyi ręczy Bank krajowy przedewszystkiem pożyczkami powiatowemi i gminnemi, dalej funduszem rezerwowym i *aktywami swojemi*.

Tym sposobem powstał obok dwóch pierwotnych działów czynności Banku krajowego, t. j. działu hipotecznego i działu bankowego w ściślejszem znaczeniu, czyli kontuorowego, dział trzeci, t. j. dział pożyczek komunalnych, który to dział, według zdania komisji, powinien być podobnie jak dwa pierwotne działy, odrębnie prowadzony.

Dla tego działu czynności bankowych wydał Wydział krajowy dnia 24. Kwietnia 1883. osobną instrukcyę i upoważnił Bank krajowy do wydania I. emisyi obligacyi komunalnych w ilości 5 milionów, która to emisya ustać ma 31. Grudnia 1888. Obligacye emitowane aż do zamknięcia emisyi, mają być przez Bank spłacone do dnia 30. Czerwca 1909. Spłata ma nastąpić albo przez wykup albo przez losowanie, tak jednak, iżby w każdym półroczu spłaconą została najmniej jedna czterdziesta część ogólnej sumy obligacyj wypuszczonych. Półroczne raty uiszczane do Banku na umorzenie kapitału mają być równe w całym peryodzie amortyzacyjnym, tak, iż każda z nich wynosić ma jedną czterdziestą część wypożyczonego kapitału, a procent po 5/100 rocznie ma być od nie spłaconej jeszcze reszty kapitału równocześnie z ratami umorzenia wnoszony.

Dla zabezpieczenia amortyzacyi obligów komunalnych Bank ma utworzyć specjalną rezerwę, do której każdy dłużnik składa 3% otrzymanej pożyczki. Zabezpieczenie regularnego wpływania rat na umorzenie kapitału i na wypłatę kuponów leży w wysokości prowizji zwłoki, które wynosić mają za każdy miesiąc w pierwszym kwartale po pół od sta, a za każdy dalszy miesiąc po $\frac{3}{4}$ od sta sumy zalegającej. Nadto zaległości takie mogą być przez władzę zwierzchnią wstawiane w budżet powiatu lub gminy i ściągane za pomocą egzekucyi administracyjnej.

Wydział krajowy mniemał, iż obligacye, dające posiadaczom przy pięcioprocentowym dochodzie tak pewną rękojmię co do spłaty procentów i kapitału, zdołają sobie kurs zbliżony do wartości imiennej w równej mierze, jak obligacye krajowe i listy zastawne Banku krajowego. Oczekiwanie to jednak nie ziściło się i dla podniesienia kursu tych obligacyi Wydział krajowy domaga się od Sejmu przyznania tym walorom rękojmi kraju.

Że gwarancya kraju przyczyni się znacznie do podniesienia kursu obligacyi komunalnych, o tem wątpić niemożna. Chociażby bezpieczeństwo tych walorów nawet bez gwarancyi kraju zostało uznane w kołach fachowych, to jednak dla szerszego koła publiczności gwarancya taka ma znaczenie wielkie, zwłaszcza w chwili obecnej, gdy publiczność ta nie ochłonęła jeszcze z wrażenia, jakie wywarła na niej upadłość Banku włościańskiego. Każda zaś podwyżka kursu wyjdzie bezpośrednio na korzyść powiatów i gmin, zaciągających pożyczki.

Dyrekcya Banku, przystępując do otwarcia emisyi obligacyi komunalnych, czyniła zabiegi celem zabezpieczenia tym walorom odbytu na targach pieniężnych po za granicami kraju, nabyła jednak tego przekonania, iż bez gwarancyi kraju niepodobna takiego odbytu uzyskać. Jest zaś rzeczą wielkiej doniosłości dla gospodarki tak finansowej jako też ekonomicznej kraju, żeby walory tu wypuszczane mogły odpływać także po za granice kraju. Suma tych walorów wypuszczanych bądź to przez kraj, bądź też przez instytucje kredytowe, wzrosła bardzo znacznie w przeciągu lat ostatnich. W skutek tego zmniejsza się suma kapitału ruchomego w ścisłym tego słowa znaczeniu, to jest kapitału, który bezpośrednio zasila przemysł, handel i rolnictwo, a przeto najskuteczniej wpływa na podniesienie dobrobytu w kraju. Jeśli Sejm przyzna obligacyom komunalnym gwarancyę kraju, to mogą one stać się poszukiwanym za granicą efektem lokacyjnym, wolnym od wpływu gry giełdowej, a przeto poszukiwanym przez miłujących spokój kapitalistów.

Komisya bankowa mniema, iż skoro Sejm, jak świadczy szereg powziętych uchwał, upatrywał zawsze w utworzeniu kredytu dla gmin i powiatów jedną z głównych dźwigni dla podniesienia

dobrobytu w kraju, to należy uczynić, co można, aby obligacyom komunalnym zapewnić kurs jak najwyższy i umożliwić lokowanie w nich kapitałów zagranicznych. Komisya mniema, iż ze względu na wspomniane cele Sejm niemoże odmówić żądaniu Wydziału krajowego, który się dla walorów w mowie będących gwarancyi kraju domaga.

Z drugiej strony jednak komisya niespuściła z uwagi tej okoliczności, iż orzeczenie rękojmi bez bliższego określenia warunków, pod jakimi ona przyznana być ma, mogłaby chociaż tylko chwilowo narazić prawidłowy obrót funduszu krajowego na trudności, gdyby pomimo środków ostrożności i ubezpieczeń, przepisanych już statutem i instrukcją, nastąpiły wypadki, nie dające się przewidzieć, z których wynikałaby potrzeba zrealizowania przyznanej rękojmi.

Miała komisya bankowa także to na oku, iż skoro kraj przyjmie na siebie gwarancyę żadaną, reprezentacya kraju winna wszelkimi możliwymi środkami zabezpieczyć pożyteczne i dla dobrobytu w kraju korzystne użycie funduszków, które za pomocą pożyczek komunalnych dostarczone być mają powiatom i gminom.

Z tego podwójnego stanowiska wychodząc, komisya badała ściśle poszczególne ustępy projektu, przedłożonego przez Wydział krajowy i doszła do tego przekonania, iż Wydział krajowy objął w projekcie swoim wszelkie postanowienia potrzebne dla dopięcia celów wyżwskazanych. Dla tego zgodnie z Wydziałem krajowym komisya bankowa wnosi, Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Kraj gwarantuje dopełnienie zobowiązań, wypływających z wydania obligacyi komunalnych Banku krajowego I. emisji aż do wysokości pięciu milionów (5.000.000) zł. wartości imiennej w ten sposób, iż regularną spłatę procentów i spłatę kapitału posiadaczom obligacyj komunalnych poręcza w pierwszym rzędzie specjalny fundusz rezerwowy utworzony dla obligacyj komunalnych, następnie Bank krajowy całym swoim majątkiem a dopiero, o ileby fundusze wyżej wymienione nie pokrywały zobowiązań wynikłych z wydania obligacyj komunalnych, wchodzi w zastosowanie gwarancya kraju.

II. Specjalny fundusz rezerwowy dla obligacyi komunalnych Banku krajowego powstaje;

a) z fruktyfikacyi trzyprocentowej rezerwy specjalnej, pobieranej przez Bank krajowy od pożyczonej sumy w myśl przepisów Wydziału krajowego z dnia 24. Kwietnia 1883. l. 19.511;

b) z części nadwyżki dochodów Banku krajowego mianowicie z 30% tej nadwyżki oddzielonych od owych 70%, które w myśl §. 62. statutu Banku krajowego obracane być mają na pomnożenie zakładowego majątku Banku krajowego.

III. Pożyczki w obligacyach komunalnych udzielane być mają przez Bank krajowy gminom i powiatom:

a) na spłatę lub ułatwienie spłaty wysoko oprocentowanych długów członków gminy;

b) na inwestycye i przedsiębiorstwa produkcyjne, oraz zakładanie lub zasilanie powiatowych kas pożyczkowych;

c) na cele użyteczności publicznej nie wchodzące w zakres bieżącej gospodarki gminnej.

Udzielenie pożyczki w obligacyach komunalnych gminom wiejskim, miasteczkom i miastom nieposiadającym osobnych statutów, poprzedzać ma uchwała odnośnej Rady powiatowej, uznająca istotną pożyteczność i potrzebę pożyczki na cele powyżej wymienione, przyczem §. 36. ustawy o Reprezentacyi powiatowej nie może być zastosowany.

Tylko zaliczki lub pożyczki udzielane z funduszków służących na cele publiczne poprzedzać mogą pożyczki komunalne Banku krajowego co do zabezpieczenia rzeczowego lub pierwszeństwa do prawa egzekucyi.

IV. Przyznanie pożyczki w obligacyach komunalnych nastąpić może tylko za uchwałą Rady nadzorczej Banku krajowego.

Pożyczki w obligacyach komunalnych udzielane gminom, o ile w części lub w całości spłacone być mają z dodatków do podatków bezpośrednich, podlegają nadto jeszcze zatwierdzeniu ze strony Wydziału krajowego.

Pożyczki w obligacjach komunalnych przewyższające wraz z poprzednio zaciągniętymi pożyczkami komunalnymi kwotę stu tysięcy (100.000) zł., oraz pożyczki, którym pierwszeństwo co do zabezpieczenia rzeczowego lub prawa egzekucyjnego danym być nie może, udzielane będą tylko za zezwoleniem Sejmu krajowego na wniosek Wydziału krajowego.

V. Ogólna suma wydanych obligacyj komunalnych w żadnym razie przekraczać nie może ogólnej sumy równoczesnej wierzytelności Banku krajowego w kapitale z tytułu pożyczek udzielonych gminom i powiatom. Do tej sumy wierzytelności nie mogą być doliczane wierzytelności w kapitale, powstające z zalegania rat amortyzacyjnych.

VI. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wyjednania u c. k. Rządu zatwierdzenia zmiany i uzupełnienia statutów Banku krajowego w myśl uchwał powyższych, a dopiero po zatwierdzeniu przez c. k. Rząd tej zmiany i uzupełnieniu statutów Banku, gwarancja kraju będzie mieć zastosowanie do obligacyj komunalnych I. emisji, bądź to już przedtem wydanych, bądź też następnie aż do łącznej wysokości 5,000.000 zł. wydać się mających.

Lwów, dnia 11. Października 1884.

Przewodniczący :

A. Sapieha.

Sprawozdawca :

Smarzewski.